

Anonyma porträttmedaljonger modellerade af Sergei

Göthe, Georg,

61 B Br. Sergei

National Library
of Sweden

5000

M.K.
Dial.
Munich
(182)

Q. 11. 1.

1919

1919

Kungl. biblioteket

0 0000 000039053

• SERGEL, J.T. af G. Galle

Sk. K.
Vid?
Mörings?
Hv?

SÄRTRYCK UR

PERSONHISTORISK
TIDSKRIFT

1918—1919

UTGIFVEN

AF

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

D:R S. HILDEBRAND

ÅRG. XX.

HÄFT. 3 OCH 4.

INNEHÅLL.

	Sid.
Emil Hildebrand †	105
Folkungastudier. Af HANS TOLL	108
Några bref från landshöfdingen Gunnar Wennerberg till lands- höfdingen Curry Treffenberg. Meddelade af SIGNE TAUBE f. WENNERBERG	135
Ericus Nicodemi, studiosus Upsaliae. Af J. NORDLANDER	142
Stockholms öfverståhållare. 28. Grefve Carl Mörner. Af N. v. D.	158
Jully Ramsay †. Af K. GROTFELT	165
Carl Sjöström †. Af T. U.	168
Anonyma porträttmedaljonger modellerade af Sergel. Meddeladt af GEORG GÖTHE	171
Förväxling af porträtt. Meddeladt af H. v. D.	183
Några ord om en allmän personhistorisk registratur. Ett förslag att diskutera. Af D. F. LUNDGREN	185
Recensioner	187
Smärre meddelanden	201
Notiser	217
Frågor	220
Insända böcker	223
Beriktiganden	226
Register	227

V. Anders

ILLUSTRATIONER.

Porträtt af f. riksarkivarien Emil Hildebrand, grefve Carl Mörner,
öfverståth. i Stockholm 1812—18, statsrådinnan Jully Ramsay, stads-
fogden Carl Johan Sjöström; porträttmedaljonger modellerade af Sergel

Anonyma porträttmedaljonger modellerade af Sergel.

Ogynnsamma förhållanden redan under Gustaf III:s tid och ännu mer under den därpå följande tiden gjorde, att Sergel, den store, fantasirike skulptören, måste ägna sin tid långt mer än honom kärt var åt porträttskulptur. Han klagade ofta däröfver. Också äro ingalunda alla de många (mer än 200) porträtt han modellerade, byster och isynnerhet medaljonger, mästerstycken i sitt slag. Sergel var ej såsom hans store franske samtida Houdon »une génie iconographique». Dessutom var Sergel med sitt impulsiva lynne i hög grad beroende af sin sympati eller indifferens för modellen. Icke dess mindre var Sergel i det hela en förträfflig porträttör, och samtiden berömde porträttligheten i hans arbeten. Också är den långa raden af hans byster och medaljonger utan gensägelse en af de allra rikaste illustrationer eftervärlden äger till hans tidehvarfs människor och däribland många af dess märkligaste personligheter.

Alltnog, starka både estetiska och historiska skäl tala för att i det omfattande Sergelverk, som är under förberedande, intaga afbildningar icke blott af hans »fria» skulpturer utan äfven af, såvidt möjligt, alla hans porträttbyster och -medaljonger.

Genom förteckningar gjorda både af Sergel själf och hans efterlevande torde man känna namnen på de allra flesta personer han porträtterat. Men då man forskar efter själfva de ännu befintliga porträttskulpturerna, isynnerhet medaljongerna, råkar man på många luckor i den nummerstarka serien. Somliga medaljonger ha afbildat utlänningar och följt dessa till utlandet, andra och flera ha på grund af gipsmaterialets skörhet och en vårdslös behandling troligen för alltid förstörts, möjligen ha också, trots ifriga efterforskningar, några ännu hållit sig gömda på mera obemärkta håll i vårt vidsträckta land.

Men därtill kommer en omständighet, som just gifvit mig anledning till dessa rader. Det gifves nämligen ett antal medaljonger

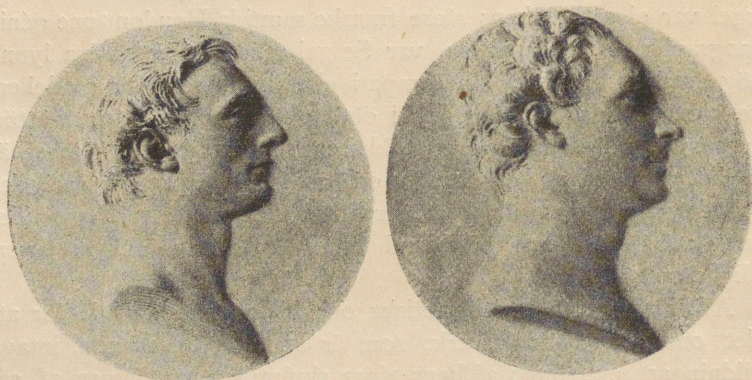
som ännu existera och otvifvelaktigt äro Sergelska, men som äro anonyma, d. v. s. de respektive ägarna (Nationalmuseum bland dem) känna icke hvem medaljongporträttet framställer eller äro i alla händelser osäkra om namnet.

Det är därför jag har velat vända mig till Personhistorisk tidskrifts läsekrets för att, på samma gång jag afbildar dessa anonyma medaljonger, ställa till den intresserade läsaren en vördsam anhållan att, om han tror sig ha skäl att föreslå ett namn, han benäget ville meddela detta till undertecknad.

Till slut ber jag få anmäla, att alla slags nya upplysningar om Sergels verk med tacksamhet mottagas af

Georg Göthe.

Adr.: Nationalmuseum.

N:r 1 och 2 härstamma tydligen från Sergels romerska tid. Särskildt det större och betydligare porträttet påminner så direkt i behandlingen (se i synnerhet håret) om det lilla förträffliga porträttet i lera af Björnståhl i den Curmanska samlingen, att det bör vara utfördt vid samma tid, d. v. s. omkring 1772, och troligen likasom detta afbildat någon ung man i Sergels dåvarande omgivning, antingen det nu är (troligast) en svensk eller fransman. Bägge medaljongerna tillhöra en enskild samling i Sverige, hvarest äfven finnes en gammal afgjutning af den bekanta Sergelska reliefen i Uppsala (efter Fragonard) med nymfen och de två satyrerna.

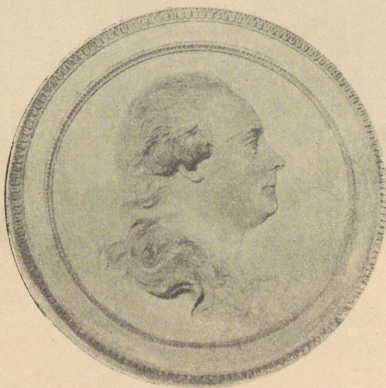
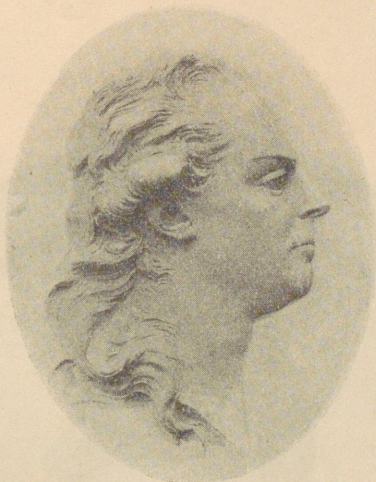
Nr 3. En äldre herreman från den Gustavianska tiden, i svenska dräkten och med ett storkorsband öfver axeln. Den förnämne herren med det myndiga utseendet, förmodligen en högre ämbetsman, har tydligen tillhört den stora umgängeskretsen på statssekreteraren von Carlssons magnifika och gästfria gods Mälby, där Karl August Ehrensvärd och Johan Gabriel Oxenstierna voro världens intimaste stamgäster. En f. d. ägare af Mälby har nämligen i senare tid inköpt vår medaljong i en bondgård i närheten af Mälby. På von Carlssons tid pryddes rummen på Mälby af en hel rad Sergelska medaljonger, hvilka sedermera skingrats. Medaljongen äger en viss likhet med Klas Julius Ekeblads porträtt i liten silhuett af P. Heckens uti Nordiska Museet.

Siegröth

N:r 4 liksom de följande n:r 5 och 6 äro tydligen att söka bland den Gustavianska tidens aristokrater. Hårbehandlingen och hela den plastiska stilen peka närmast på 1790-talet. N:r 4 äger en viss likhet med J. G. Oxenstierna, men är icke han.

Sulzström

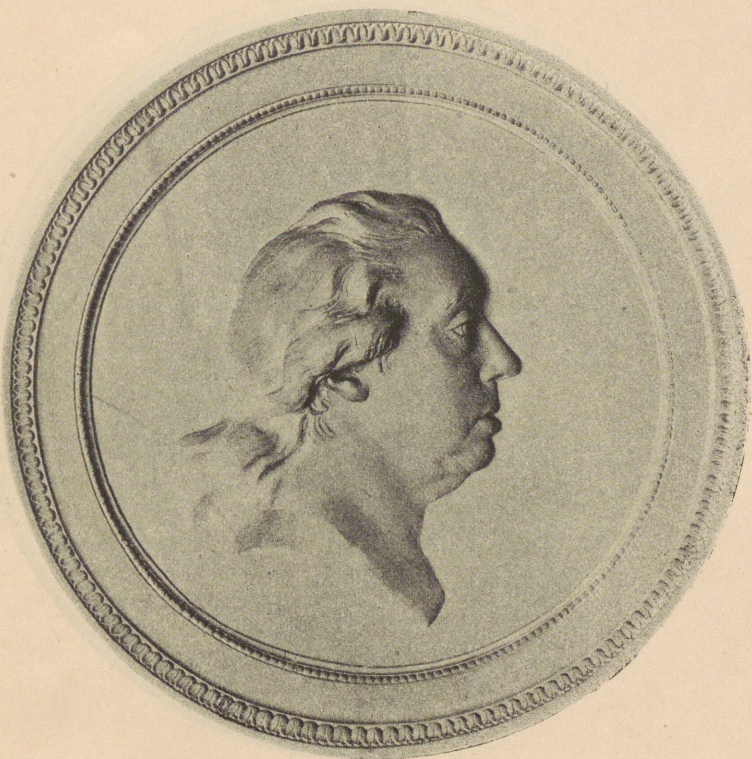
N:r 5. En herre med ett mycket distingeradt utseende. Har förr af en ägare förmodats vara Klas Julius Ekeblad, men jämförelsen med andra porträtt af denne talar icke därför, och Ekeblads namn förekommer ingenstädes i Sergels egna eller samtidas förteckningar på skulptörens porträttarbeten.

N:r 6. Har någon gång kallats W. Chalmers. Men icke detta heller stämmer med kända porträtt.

N:r 5 och 6 äro i verkligheten lika stora som Sergels vanliga medaljonger, ehuru de härstädes blifvit afbildade i mindre format.

N:r 7. Är dat. 1791. Har i senare tid kommit till en högre marinofficersfamilj i Stockholm från Karlskrona. Möjligen framställer därför porträttet någon amiralsperson från slutet av Gustaf III:s regering.

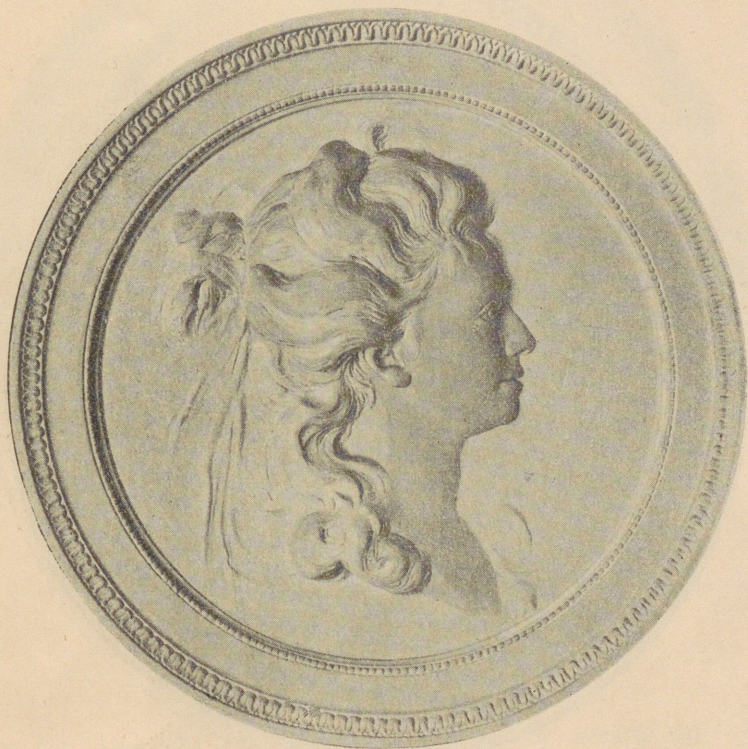

Hamilton

N:r 8. Äfven denna medaljong torde härstamma från 1790-talet. Denne ganska ålderstigne herre har af familjetraditionen kallats »grefve Hamilton» utan förnamn eller titel.

N:r 9. Det torde vara osäkert, om vi här ha att göra med ett egenhändigt arbete af Sergel själf. Den något tunga formbehandlingen kommer en att tänka på lärjungen Forsslund. Emellertid liknar både mannens utseende och arbetets stil något Sergels porträttmedaljong af Samuel af Ugglas. Att döma af håranordningen (märk de små polissongerna!) bör porträttet vara utfördt omkring 1800.

N:r 10 och 11 (s. 180) äro porträtt af unga damer ur den Gustavianska societeten, men hvilka? Icke heller proveniensen leder oss här på några spår. Att n:r 10 icke kan, såsom en tradition uppger, framställa Sofi Hagman är tydligt.

N:r 11. Se föregående. Ingen familjetradition har något namn att föreslå.

N:r 12 och 13 (sid. 182) tillhöra en senare tid. De härstamma från 1800-talet, en ny tid med delvis nya utseenden hos modellerna, ny stil i skulptörens formgifning — empire — och det som är påtagligast här i medaljongerna: nytt mode i cheveluren.

N:r 12. Den unge herren med de markerade polissongerna (medaljongen är daterad 1805) har i den Piperska samlingen på Löfstad, där porträttet ännu finnes, af traditionen kallats en ung engelsk diplomat, som gästade Löfstad, fast man ej numera minnes hans namn. Mannens engelska utseende tyckes bekräfta denna familjetradition. Man skulle kunna gissa på mr »Tenwik», som enligt Sveriges krigs- och civill kalender för 1805 då var legationssekreterare i Stockholm under engelske envoyén mr Pierrepont. D:r O. Wieselgren har härvid anmärkt, att »Tenwik» tvifvelsutan är en misskrifning för »Fenwick», som är namnet på en bekant och vidtförgrenad engelsk adelssläkt, hvilken vid ofvannämnda år räknade bland sig två ungherrar.

Fenwick

N:r 13. Medelålders dam med håret »à l'antique», har kallats operasångerskan Elisabeth Olin. Men utom det att modellen, som att döma af stilen och hårläggningen borde ha suttit för sitt porträtt i 1800-talets början, knappast kan vara några och sextio år gammal (E. O. var född 1740), liknar hon ej alls det säkra porträtt i K. operahuset, som målats af L. Pasch d. y.

Särtryck ur *Personhistorisk tidskrift* 1919.

Stockholm 1919. P. A. Norstedt & Söner. 191833.

Följande af samfundets skrifter utlämnas åt *ledamöter i samfundet*, efter rekvisition hos skattmästaren, adr. Riksarkivet, Stockholm 2, till nedannämnda pris nämligen:

- Svenska autografsällskapets tidskrift, Del I, n:r 1, 3, 7—12 årg.**
1879—1888, (h. 2 o. 4—6 saknas), per n:r . . . . . kr. 1.
- Svenska autografsällskapets tidskrift, Del II, n:is 1—12 årg. 1889—1896**, 340 sid.), lämnas fullständig till nedsatt pris af allenast . . . . . kr. 6.
- Lösa häften för 1 kr. för varje häfte; dubbelhäftet n:is 11—12 för 2 kr.
Ex. tryckt på *bättre papper* (därav några få fullständiga årg. äro tillgängliga)
jämte *Register* till delarne I och II, även på *bättre papper* . . . . . kr. 15
- Personregister** till delarne I och II (44 sid.) . . . . . kr. 2.
- Personhistorisk tidskrift:**
årg. I (1898—1899) h. 1, 3 o. 4 à kr. 1.25 (h. 2 slutsåldt).
    > II (1900) h. 1—3 à kr. 1.25 (h. 4 slutsåldt).
    > III (1901) h. 4 kr. 1:25 (h. 1—3 slutsålda).
    > IV (1902) — årg. XIX (1917) à kr. 5 per årg.

Handlingar, utg. genom samfundet:

- I. S:t Nikolais kyrkas i Stockholm vigselbok, 1. 1604—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.) utg. af F. U. Wrangel . . . . . kr. 3:—
- II. En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.) . . . . . kr. 1:50
- III. Släkten Aminoff (slutsåld).
- IV. Klosterfolket i Vadstena: af C. Silfverstolpe (168 sid.) . . . . . kr. 3:—
    D:o d:o tryckt å *bättre papper* (i få ex.) . . . . . kr. 5:—
- V. Svenska porträtt i samlingarna vid Uppsala universitet, förteckn. af N. Sjöberg (6+87 sid.) med 31 porträtt; ingår i Personhist. tidskr. årg. III h. 3 o. årg. IV h. 1—4.
- VI. Svenskarne under dannebrogen 1848—50, med tillägg (102+24 sid.), af B. Schöldström, med 97 porträtt. Erhålles gm C. E. Fritzes bokhandel, Stockholm.
- VII. Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af J. A. Almquist (80 sid.) . . . . . kr. 2:—
- VIII. Porträttsamlingarna å Edsberg och Hedensberg (23 sid. och 14 porträtt + 56 sid. och 3 porträtt; ingå i årg. VI h. 3—4 och årg. VII h. 4.
- Ny serie:*
1. Köpings stads tjänstemän 1605—1905. af G. Elgenstierna (106 sid.); ingår i årg. VIII h. 3—4.
2. Kalmar regementets chefer 1623—1907. af F. Rudelius (160 sid. + 23 porträtt); ingår i årg. IX h. 3—4.
- Dödslistor från och med år 1899 till och med år 1903 à . . . . . kr. 1.
3. Register till Personh. Samfundets porträttsamlingar årg. I—III (1906—08; ingår i årg. XI h. 2—4 och XII h. 1—2 äfven separat . . . . . kr. 2.
4. Personhistoriska anteckningar rörande Kristianstads magistrat och andra stadens tjänstemän under åren 1700—1800. Af Karl Enghoff. . . . . kr. 2.
5. V Millqvist, Svenska Riksdagens Borgarstånd 1719—1866. Personhistoriska anteckningar . . . . . kr. 3.
6. Erik XIV:s almanacksanteckningar, hans dagböcker, ritningar och musiknoter i urval, utgifna af C. M. Stenbock; ingår i årg. XIV h. 2—3.
7. Olof och Caroline Wijks porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg; ingår i årg. XV h. 4.
8. Grefve Reinhold von Rosens porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg; ingår i årg. XVI h. 1—2.
9. Namnlistor öfver officerskåreerna vid svenska s. k. männingsregementen till häst och ståndsdragoner under stora nordiska kriget av V. Hamilton, C. H. Kreüger och E. Leijonhufvud; ingår i årg. XVIII h. 1—2.
10. Namnlistor öfver officerskåreerna vid svenska s. k. männingsregementen till fot under stora nordiska kriget av G. Leijonhufvud . . . . . kr. 7:50

STOCKHOLM 1919. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER. 191833

